

Stashkevich N. M.

senior lecturer

Odessa national economic University, Odessa, Ukraine

The problem of ensuring the financial stability of the insurance company

Сташкевич Н. М.

СТ.ВИКЛАДАЧ

Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна

Проблеми забезпечення фінансової стійкості страхової компанії

Define the concept of financial stability of insurance companies as an indicator of the effectiveness of its activities and framework for ensuring the financial stability of the insurance company

Key words: *insurance, insurance, insurance companies, financial stability of the insurer, equity capital, tariff policy, the solvency of the insurance portfolio*

Визначено поняття фінансової стійкості страхової компанії як показника ефективності її діяльності та засади забезпечення фінансової стійкості страхової компанії

Ключеві слова: *страхування, страхова справа, страховики, фінансова стійкість страховика, власний капітал, тарифна політика, платоспроможність страховий портфель.*

Сутність страхового процесу полягає в забезпеченні передання ризику від страхувальника до страховика і таким чином у підвищенні стійкості підприємств-страхувальників або у збереженні добробуту фізичної особи-страхувальника. Саме фінансова стійкість виступає індикатором того, чи зможе страхова компанія в майбутньому виконати свої зобов'язання. Тому основний критерій оцінки якості діяльності страхової компанії – показник фінансової стійкості.

В умовах процесу фінансової глобалізації та інтеграції стійкість страхових компаній стає одним із основних пріоритетів економічної політики держави, так як від цього залежать макроекономічна стабільність та економічне зростання в країні. У сучасних умовах ринкових відносин підвищуються вимоги до фінансової стійкості страхової компанії. У зв'язку з цим важливим є питання забезпечення фінансової стійкості страховика як однієї з ключових

умов його діяльності, а також питання щодо методів управління та підвищення його фінансової стійкості. На сьогоднішньому етапі розвитку страхового ринку України це завдання є одним із першочергових, тому що від рівня фінансової стійкості страховиків залежить їх успішне функціонування у світі економічної глобалізації та відкритості ринків. Саме посилення інтеграційних процесів та концентрації капіталу у фінансовому секторі економіки визначає необхідність більш детального дослідження проблем оцінки фінансової стійкості страхових компаній та вдосконалення методів ризик-менеджменту з урахуванням як світового досвіду, так і особливостей подальшого розвитку страхової галузі в Україні.

Поняття фінансової стійкості страхової компанії дуже комплексне і багатовимірне. Його особливістю є те, що для його інтерпретації не можна використовувати стандартні підходи, придатні для інших підприємств. Це пов'язано зі специфікою діяльності страхових компаній, організація фінансів яких відрізняється від організації фінансів інших суб'єктів господарювання.

Питання сутності фінансової стійкості вивчається багатьма українськими та зарубіжними вченими, проте серед них відсутній єдиний підхід до інтерпретації цього терміну. серед яких М.М. Александрова, В.Д. Базилевич, В.Д. Бігдаш, Е.Н. Бочкарьова, Н.М. Внукова, Н.Б. Грищенко, Н.М. Добош, М.Г. Жигас, О.М. Залєтов, А.А. Кудрявцева, С.В. Луконіна, В.В. Масленіков, О.П. Овсак, С.С. Осадець, А.В. Палкіна, В.А. Сухова, Ю.Н. Троніна, В.М. Філонюк, О.Ф. Фурман та інші. Незважаючи на розмаїття наукових поглядів щодо сутності, теорії і практики забезпечення фінансової стійкості страхових компаній, ці питання залишаються не достатньо вивченими. Зокрема потребують подальшого дослідження та удосконалення науково-методичні підходи щодо формування єдиного визначення категорії "фінансова стійкість страхової компанії" на законодавчому рівні, визначення факторів впливу на фінансову стійкість страховика у сучасних умовах економічної нестабільності та виявлення додаткових джерел та методів підтримання належного рівня фінансової стійкості страхової компанії для забезпечення належного їх функціонування на ринку фінансових послуг в Україні.

Дехто з авторів дає визначення фінансової стійкості на підставі законодавчих норм. У Законі України "Про страхування" сам термін "фінансова стійкість" є невизначеним. Але законодавчо встановлено, що виконання обов'язків страховика з виплат за зобов'язаннями має забезпечуватися трьома умовами платоспроможності:

- 1) наявністю сплаченого статутного фонду і гарантійного фонду страховика;
- 2) створенням страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат;
- 3) перевищенням фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності.

Взагалі можна виділити два основні підходи до визначення даної категорії. Так, Заруба О.Д., Рейтман Л. І., Александрова М.М. вважають, що фінансова стійкість страховика визначається постійною збалансованістю або перевищенням доходів отриманих страховою компанією над її витратами в межах всього страхового фонду. Такі науковці, як Базилевич В.Д., Бігдаш В.Д., Осадець С.С., Марушко О. В. та інші характеризують фінансову стійкість страховика як здатність виконувати взяті на себе зобов'язання згідно з договорами страхування і перестрахування за умови можливого настання несприятливих подій, в екстремальних ситуаціях та у разі зміни економічної кон'юнктури. Крім того, частина дослідників, зокрема Федорова Т.А., Орланюк-Малицька Л.А., Шірінян Л.В., Барановський О.І., Єрмошенко А. М., уточнюють дане визначення в розрізі умов забезпечення виконання зобов'язань страховика (кількісний і якісний стан фінансових ресурсів або потоків) та необхідності страхової компанії протистояти змінам внутрішнього і зовнішнього середовища і, відповідно, забезпечувати ефективну діяльність та розвиток організації. Третя група науковців, таких як Сербіновський Б. Ю., Іванюк І. С., Ткаченко Н. В., намагається поєднати два вищенаведені підходи та сформулювати цілісне визначення фінансової стійкості страховика [1].

Фінансову стійкість страхових компаній можна розглядати як здатність швидко адаптуватися до змін в оточуючому середовищі, зберігаючи з деяким ступенем імовірності стійкість свого фінансового стану у довгостроковому

періоді, навіть під дією негативних чинників, що проявляється у виконанні всіх взятих на себе страхових зобов'язань перед усіма суб'єктами ринку [2].

Таким чином, підводячи підсумок дослідженню сутності дефініції "фінансова стійкість страхової організації", вважаємо найбільш повним та детальним визначення вітчизняного дослідника Ткаченко Н.В., яка зазначає, що фінансова стійкість страхової компанії — це такий стан організації її грошових потоків (вхідних і вихідних), при якому страхова компанія здатна своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання (не тільки поточні, але й ті, що виникають за негативного впливу як зовнішніх, так і внутрішніх чинників) відносно всіх суб'єктів ринку протягом визначеного часу за рахунок залучених і власних ресурсів, забезпечувати відновлення своїх фінансових показників за будь-якого несприятливого впливу до бажаного і/або оптимального рівня, адаптуватися до постійно змінюваного економічного середовища, використовувати нові обставини, властивості та відносини для цілеспрямованого і динамічного розвитку страховика на основі зростання прибутку й капіталу в даний час і в прогнозованій перспективі [3].

Забезпечення фінансової стійкості страховика є складним процесом, який пов'язаний з постійним контролем всіх сфер його діяльності та своєчасною реакцією його менеджменту на зміну внутрішнього та зовнішнього середовища.

До основних критеріїв забезпечення стабільної діяльності страховика належать:

- достатність власного капіталу,
- врівноважена тарифна політика,
- збалансованість страхового портфеля,
- наявність безпечної програми перестрахування,
- адекватні методи формування страхових резервів,
- оптимальна інвестиційна політика,
- високий рівень платоспроможності.

Крім даних умов, додатково можна розглядати й інші положення відносно стабільності страхової компанії. Так, Александрова М.М. одним з основних критеріїв фінансової стійкості страховика вважає необхідність

диверсифікації діяльності, Бігдаш В.Д.– здійснення фінансового моніторингу, Шірінян Л.В. – мобільність страхової компанії, а Базилевич В.Д. – необхідність впровадження процесу бюджетування. Проведення постійного фінансового моніторингу діяльності страховика, також є важливою умовою забезпечення його фінансової стійкості, оскільки страхові операції можуть використовуватись для легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом або інших кримінальних схем. Тому менеджмент страхової компанії повинен постійно проводити контроль за фінансовими операціями страхувальників і встановлювати джерела надходження їх грошових коштів. Мобільність страхової компанії полягає в спроможності своєчасно змінювати напрямки і структуру своєї діяльності у відповідності до зміни внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на її функціонування. Це означає, що в умовах швидкої зміни кон'юнктури страхового ринку чи перетворень економіки фінансова стійкість страховика буде прямо пропорціонально залежати від рівня її мобільності.

Ще одним важливим критерієм забезпечення фінансової стійкості страхової компанії є фінансове управління за допомогою створення бюджетів. В основі бюджетування має лежати розробка планів фінансової діяльності страхової компанії та подальший їх аналіз і контроль. Система бюджетів страхової компанії повинна враховувати не лише баланс прибутків і видатків та визначення фінансового результату в розрізі всіх видів діяльності, а й усі специфічні аспекти грошових потоків, характерних тільки для даного виду фінансових відносин.

Збільшенню отриманого прибутку та підвищенню фінансової стійкості сприяє також впровадження інноваційних послуг та новітніх технологій. Розвиваючи інноваційну діяльність в усіх напрямках функціонування, страхова компанія має можливість впродовж тривалого періоду часу отримувати надприбутки та нарощувати фінансові ресурси для впровадження нових послуг і новітніх технологій.

Одним із найбільш актуальних в сучасних умовах функціонування ринкової економіки критерієм забезпечення стабільної діяльності страховика є

здійснення кризис-менеджменту. Управлінські підрозділи страховика повинні досліджувати причини і наслідки попередніх негативних явищ в економіці, формуючи на основі обробленої інформації коротко- й довгострокові стратегії антикризових заходів. За рахунок такої політики можна запровадити комплекс дієвих превентивних заходів ще на ранніх стадіях дестабілізації як страхового, так і інших суміжних ринків фінансових послуг (фондового ринку, валютного ринку, ринку нерухомості, банківського ринку), що в результаті дасть змогу страховику вийти з кризи не тільки швидкими темпами, але й з мінімальними втратами.

До перелічених вимог стабільної діяльності страхових компаній можна також додати такі критерії, як управління діяльністю за центрами відповідальності, проведення бенчмаркінгу, впровадження інноваційних послуг і новітніх технологій та організацію системи кризис-менеджменту. Можна стверджувати, що базові та додаткові критерії фінансової стійкості страховика створюють цілісну систему, яка у разі раціонального та гармонійного функціонування забезпечує досягнення високого рівня стабільності страхової компанії [1].

Страхові та перестрахові компанії є важливим і зростаючим класом учасників фінансового ринку. Вони стають все більш вагомими інвесторами і посередниками в широкому спектрі фінансових ринків по всій земній кулі, приносять інноваційні підходи до ринків капіталу, забезпечують страхове покриття для фінансових ризиків, виступають посередником в процесі перестраховування на ринку, а також у процесі розробки нових інструментів, які допомагають подолати розрив між банківськими та страховими продуктами. На нинішньому етапі розвитку страхового ринку України забезпечення фінансової стійкості страхових компаній є одним із пріоритетних завдань.

Слід підкреслити, що в ході посилення процесів економічної глобалізації успішне функціонування страхових компаній значною мірою залежить від рівня їх фінансової стійкості. Лише забезпечивши власну фінансову стійкість, страховик зможе генерувати чинники позитивних кількісних та якісних змін для нормального функціонування в теперішній час і зростання фінансового

потенціалу в майбутньому. Саме тому в центрі уваги мають постійно перебувати дослідження теоретичних підходів до визначення сутності поняття "фінансова стійкість страхових компаній"[4].

Таким чином, специфіка здійснення страхової діяльності вказує на потребу побудови такої багатоступінчастої і всеохоплюючої системи фінансової стійкості, яка не просто дозволяла б страховику сплачувати за своїми страховими зобов'язаннями, а забезпечувала б можливість виконувати ці зобов'язання за будь-яких умов, навіть за найнесприятливішого для страховика збігу обставин.

Отже, одне з актуальних завдань сьогодення – розробити сучасні методологічні підходи до визначення фінансової стійкості страхових компаній та запропонувати методику оцінки й аналізу фінансової стійкості, вимірювання факторних складових показників фінансової діяльності. Від правильності визначення факторів фінансової стійкості залежить точність визначення кількісних і якісних показників діяльності та безпосередньо фінансової стійкості страхових організацій.

Література.

1. Бойко А. О. Теоретичні основи та практичний досвід забезпечення фінансової стійкості страхової компанії // Економічні науки, № 7(25). – 2010. – с. 1-14.
2. Потій В.З., Журавльова О.Є. Економічна сутність фінансової стійкості страхових компаній та особливості її визначення // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції, №4. – 2011. – с. 20-23.
3. Ткаченко Н.В. Фінансова стійкість страхових компаній: теоретичні підходи/ Н.В. Ткаченко // Фінанси України. — 2009. — № 6. — С. 104—121.
4. Балицька М.В.. Роль фінансової стійкості страхових компаній у забезпеченні фінансової стабільності економіки країни // Економіка та держава, № 9. – 2016. –с.89-92.